

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Асоціація паліативної та хоспісної допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.palliativ.kiev.ua>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25. – Ст. 131.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України, редакція від 01.01.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №4. – Ст. 19.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№40-44. – Ст. 356.
6. Ворона В. Право на евтаназію як складова права людини на життя / В. Ворона // Право України. – 2010. – №5. – С.199-206
7. Фут Ф. Евтаназія / Ф. Фут // Філософські науки. – 1990. – №6. – С. 63-80.

Гранецький Ігор Вікторович

*студент 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., асистент Швидка В.Г.*

СПАДКУВАННЯ ЗА СЕКРЕТНИМ ЗАПОВІТОМ

Дана тема є досить актуальною через те, що інститут секретного спадкування є порівняно новим, недостатньо досліджуваним, а також має ряд суттєвих прогалин в національному законодавстві та з приводу якого залишається велике коло питань.

Спадкування майна фізичної особи, яка померла, здійснюється за законом або за заповітом. Заповітом є особисте розпорядження фізичної особи (заповідача) щодо належного йому майна, майнових прав та обов'язків на випадок смерті, складений у встановленому законом порядку. Відмінність спадкування за заповітом від спадкування за законом полягає в тому, що порядок розподілу майна та призначення спадкоємців залежить від волі самого заповідача.

Одним з видів спадкування за заповітом є секретний заповіт. В більшості європейських країн (Іспанії, Португалії, Німеччини, Італії тощо) практика посвідчення такого виду заповіту як «секретний» (закритий або таємний) існує вже досить довгий час. В Україні використання секретного заповіту стало

можливим лише з прийняттям нового Цивільного кодексу України, що набрав чинності з 1 січня 2004 року [3, с. 151-152].

Метою секретного заповіту є максимально захистити таємницю заповіту, а тому секретний заповіт дає можливість спадкодавцю виключити ймовірність того, що про його волю можуть дізнатися треті особи і нотаріус. Процедура складання секретного заповіту є досить простою: особа, що склала заповіт подає його в заклеєному та підписаному конверті нотаріусу. Якщо підпис на конверті проставлений заповідачем не в присутності нотаріуса, заповідач повинен особисто підтвердити, що підпис на конверті зроблений ним. Нотаріус ставить на конверті свій посвідчувальний напис, скріплює його печаткою і в присутності заповідача поміщає в інший конверт та опечатує. Також разом із конвертом з секретним заповітом нотаріусу може надаватися ще один конверт, в якому заповідач зазначить осіб яких він вважає доцільним запросити на оголошення змісту заповіту. При цьому нотаріус повинен роз'яснити заповідачу, що текст заповіту має бути викладений таким чином, щоб розпорядження заповідача не викликало суперечок чи неясностей після відкриття спадщини [1, с. 238-239].

Якщо з тексту заповіту неможливо визначити справжню волю заповідача щодо розпорядження майном після його смерті, нотаріус роз'яснює зацікавленим особам їх право на тлумачення тексту заповіту. Тут є два варіанта:

□ якщо згоди щодо тлумачення змісту секретного заповіту не досягнуто, нотаріус відмовляє у видачі свідоцтва про оголошення секретного заповіту і роз'яснює право про звернення до суду. При цьому нотаріус у протоколі зазначає про недосягнення між спадкоємцями згоди щодо тлумачення тексту заповіту;

□ якщо згоди досягнуто і спадкоємці спромоглися діяти спільно, нотаріус у протоколі відтворює витлумачений спадкоємцями текст заповіту та відомості про досягнення ними згоди.

При оформленні спадщини за секретним заповітом відкриттю спадкової справи передують процедура оголошення секретного заповіту. Нотаріус, у якого зберігається секретний заповіт, у разі одержання інформації про відкриття спадщини та подання свідоцтва про смерть заповідача призначає день оголошення змісту заповіту. Про день оголошення заповіту він повідомляє членів сім'ї та родичів спадкодавця, якщо їхнє місце проживання йому відоме, або робить про це повідомлення в друкованих засобах масової інформації. У присутності заінтересованих осіб та двох свідків нотаріус відкриває конверт, у якому зберігався заповіт, та оголошує його зміст. Причому без повідомлення заінтересованих осіб нотаріус не має права оголошувати зміст секретного заповіту. Про оголошення заповіту складається протокол, який підписують нотаріус та свідки. В протоколі зазначаються: дата, час та місце складання протоколу про оголошення секретного заповіту; дата посвідчення та прийняття на

зберігання секретного заповіту; прізвище, ім'я, по батькові осіб, присутніх при оголошенні, у тому числі свідків; відомості про повідомлення осіб, які не з'явилися на оголошення секретного заповіту, або відомості про повідомлення в друкованих засобах масової інформації; стан заповіту (наприклад, наявність закреслених місць, поправок або інших недоліків); стан конверта, у якому знаходився заповіт, а також записується весь текст заповіту. Також у тексті протоколу відображається попередження нотаріусом свідків про відповідальність за шкоду, заподіяну ними внаслідок розголошення відомостей, що стали їм відомі у зв'язку з оголошенням секретного заповіту [2, с. 163-165].

Секретний заповіт після його оголошення залишається в матеріалах нотаріальної справи. Після видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом поданий спадкоємцями оригінал або дублікат заповіту залишається у спадковій справі.

Однією з проблем є обмежене коло осіб, які можуть здійснювати секретні заповіти. Наприклад, особи, що не здатні писати секретний заповіт у зв'язку з фізичними вадами чи неосвіченістю. Через такі проблеми пропонується для таких осіб секретні заповіти, здійснювати за допомогою відеозапису.

За словами Лавриновича, у 2015 році нотаріуси видали понад 903 тис. свідоцтв про право на спадщину, з них лише 279,5 тис. – за заповітом. Решта свідоцтв про право на спадщину – понад 623 тис. – нотаріуси видали за законом. Не набув популярності в Україні і секретний заповіт – ще одна новація Цивільного кодексу. У 2015 році було укладено 45 секретних заповітів, у 2014 році – 23 [4].

Можна зробити висновок, що нова для цивільного законодавства категорія «секретного заповіту» потребує подальшого ґрунтовного теоретичного дослідження і послідовного удосконалення аби не виникало неточностей, які можуть призвести до негативних наслідків у вигляді порушення волі заповідача, неспроможності потенційних спадкоємців прийняти спадщину та інше.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: підручник. / Ю.О. Заїка. – К. : Правова єдність. – 2008. – 325 с.
2. Путиліна К. Здійснення закритого заповіту і заповіту в надзвичайних обставинах / К. Путиліна // Законність. – 2007.
3. Панталієнко Я. Процесуальні особливості оголошення секретного заповіту / Я. Панталієнко // Юридична Україна. – 2009. – С. 66-70.
4. Заповіт на спадщину в Україні краще в 30 випадках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.racurs.ua/news/717-zapovit-na-spadschynu-oformluut-v-ukrayini-lyshe-u-30-vypadkiv>